

Kontakty z Mediami i
Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 33/19

Luksemburg, 19 marca 2019 r.

Wyroki w sprawie C-163/17 Jawo
oraz w sprawach połączonych C-297/17, C-318/17 Ibrahim, C-319/17
Sharqawi i in. i C-438/17 Magamadov

Osoba ubiegająca się o azyl może zostać przekazana do państwa członkowskiego w pierwszej kolejności odpowiedzialnego za rozpatrzenie złożonego przez nią wniosku lub do państwa członkowskiego, które udzieliło jej ochrony uzupełniającej, chyba że przewidywalne warunki życia beneficjentów ochrony międzynarodowej naraziłyby ją tam na sytuację skrajnej deprivacji materialnej, sprzeczną z zakazem niehumanitarnego lub poniżającego traktowania

Niewystarczająco rozwinięta opieka socjalna w danym państwie członkowskim nie umożliwia sama w sobie stwierdzenia, że istnieje ryzyko takiego traktowania

Sprawa Jawo dotyczy zasadniczo kwestii, czy Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (zwana dalej „kartą”) stoi na przeszkodzie temu, by osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową została przekazana na podstawie rozporządzenia Dublin III¹ do państwa członkowskiego, które jest w pierwszej kolejności odpowiedzialne za rozpatrzenie jej wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, w przypadku, gdy istnieje poważne ryzyko, że osoba ta zostanie poddana niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu ze względu na przewidywalne warunki życia, jakie czekałyby ją jako beneficjenta ochrony międzynarodowej (zakładając, że ochrona ta zostałaby jej przyznana).

Abubacarr Jawo, pochodzący z Gambii, złożył pierwszy wniosek o udzielenie azylu we Włoszech, gdzie dotarł drogą morską. Kontynuując swą podróż, złożył kolejny wniosek o udzielenie azylu w Niemczech. Organy niemieckie odrzuciły ten wniosek jako niedopuszczalny i nakazały wydalenie A. Jawa do Włoch. Jednakże podjęta w czerwcu 2015 r. próba przekazania A. Jawa do Włoch okazała się bezskuteczna ze względu na to, że był on nieobecny w ośrodku zakwaterowania uchodźców, w którym mieszkał. Po swym powrocie A. Jawo oświadczył, że udał się z wizytą do innego niemieckiego miasta i że nikt nie pouczył go o tym, iż powinien być powiadomiony o swojej nieobecności.

Przed Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (wyższym sądem administracyjnym Badenii-Wirtembergii, Niemcy) A. Jawo podniósł, że Niemcy stały się odpowiedzialnym państwem członkowskim ze względu na upływ przewidzianego przez rozporządzenie Dublin III sześciomiesięcznego terminu na przekazanie go do państwa członkowskiego w pierwszej kolejności odpowiedzialnego, czyli do Włoch. A. Jawo twierdzi, że ponieważ nie uciekł w momencie próby przekazania, termin ten nie może zostać przedłużony do maksymalnie 18 miesięcy. Poza tym jego przekazanie do Włoch byłoby niezgodne z prawem, ponieważ w tym państwie istnieją nieprawidłowości systemowe w zakresie procedury azylowej i w warunkach przyjmowania wnioskodawców, a także w zakresie warunków życia beneficjentów ochrony międzynarodowej.

Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości o wykładnię rozporządzenia Dublin III, a także zawartego w karcie zakazu niehumanitarnego lub poniżającego traktowania. Sąd ten odwołuje się do sprawozdania szwajcarskiej organizacji ds. pomocy

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela kraju trzeciego lub bezpaństwowca (Dz.U. 2013, L 180, s. 31).

uchodźcom z sierpnia 2016 r., które zawiera konkretne dowody pozwalające stwierdzić, że beneficjenci ochrony międzynarodowej we Włoszech są narażeni na ryzyko życia na marginesie społeczeństwa, bez stałego miejsca zamieszkania i w ubóstwie. Zgodnie z tym sprawozdaniem niewystarczająco rozwinięty włoski system socjalny jest, w odniesieniu do społeczeństwa włoskiego, wyrównany dzięki solidarności rodzinnej, która nie jest dostępna dla beneficjentów ochrony międzynarodowej. W sprawozdaniu tym wskazano również na niedociągnięcia w systemie integracji we Włoszech.

Sprawy Ibrahim i in. dotyczą przewidzianej przez „dyrektywę proceduralną”² możliwości odrzucenia wniosków o udzielenie azylu jako niedopuszczalnych ze względu na uprzednie udzielenie ochrony uzupełniającej w innym państwie członkowskim.

Palestyńskim bezpaństwowcom zamieszkującym Syrię udzielono ochrony uzupełniającej w Bułgarii, a obywatelowi rosyjskiemu, posiadającemu według jego własnych informacji narodowość czeczeńską, udzielono tego rodzaju ochrony w Polsce. Ponieważ kolejne wnioski o udzielenie azylu, które złożyli później w Niemczech, zostały odrzucone, zwrócili się oni do organów niemieckich.

W sprawach dotyczących palestyńskich bezpaństwowców Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny, Niemcy) zmierza w szczególności do wyjaśnienia, czy możliwość odrzucenia wniosku jako niedopuszczalnego wygasa w przypadku, gdy warunki życia beneficjentów ochrony uzupełniającej w państwie członkowskim, które przyznało taką ochronę, należy uznać za nieludzkie lub poniżające traktowanie, lub gdy wspomniani beneficjenci w tym państwie członkowskim nie otrzymują żadnych świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania lub otrzymują je w znacznie ograniczonym zakresie w porównaniu z innymi państwami członkowskimi, jednakże w tym zakresie nie są traktowani inaczej niż obywatele wspomnianego państwa członkowskiego.

W ogłoszonych dzisiaj wyrokach Trybunał przypominał, że w kontekście wspólnego europejskiego systemu azylowego, który opiera się na zasadzie wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, należy domniemywać, że traktowanie przez państwo członkowskie osób ubiegających się o ochronę międzynarodową oraz osób, którym udzielono ochrony uzupełniającej, jest zgodne z wymogami karty, konwencji genewskiej, a także europejskiej konwencji praw człowieka.

Nie można jednak wykluczyć, że w praktyce wystąpią poważne trudności w funkcjonowaniu tego systemu w określonym państwie członkowskim i w związku z tym zaistnieje poważne ryzyko, iż osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową będą traktowane w tym państwie w sposób, którego nie dałoby się pogodzić z ich prawami podstawowymi, a w szczególności z bezwzględny zakazem nieludzkiego lub poniżającego traktowania³.

W związku z tym, gdy sąd rozpoznający skargę na decyzję o przekazaniu lub na decyzję odrzucającą kolejny wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej jako niedopuszczalny posiada dowody przedstawione przez wnioskodawcę w celu wykazania istnienia ryzyka nieludzkiego lub poniżającego traktowania w innym państwie członkowskim, sąd ten jest zobowiązany dokonać oceny rzeczywistego charakteru nieprawidłowości, czy to systemowych lub ogólnych, czy dotyczących niektórych grup osób.

Jednakże takie nieprawidłowości są sprzeczne z zakazem nieludzkiego lub poniżającego traktowania tylko wtedy, gdy przekroczą szczególnie wysoki próg dolegliwości, który zależy od wszystkich okoliczności danej sprawy. Ten próg zostałby zatem przekroczony w przypadku, gdyby obojętność organów państwa członkowskiego skutkowało tym, że osoba całkowicie zależna od pomocy publicznej znalazłaby się, niezależnie od jej woli i osobistych wyborów, w sytuacji skrajnej deprivacji materialnej, która nie pozwalałaby jej na zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak wyżywienie, mycie i mieszkanie, oraz która szkodziłaby

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (Dz.U. 2013, L 180, s. 60)

³ Zob. wyrok Trybunału z dnia 21 grudnia 2011 r., N.S. i in. ([C-411/10 i C-493/10](#), zob. także komunikat prasowy nr 140/11).

jej zdrowiu fizycznemu lub psychicznemu lub doprowadziłaby ją do stanu powodującego naruszenie godności ludzkiej.

Wspomniany próg nie zostanie zatem przekroczony w sytuacji znacznej niepewności lub poważnego pogorszenia warunków życia, jeżeli nie wiążą się one ze skrajną deprawacją materialną stawiającą tę osobę w sytuacji tak poważnej, że można ową sytuację uznać za nieludzkie i poniżające traktowanie.

Ponadto, **okoliczność, że beneficjenci ochrony uzupełniającej w państwie członkowskim, które udzieliło wnioskodawcy takiej ochrony, nie otrzymują żadnych świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania lub otrzymują je w znacznie ograniczonym zakresie w porównaniu do innych państw członkowskich, jednakże w tym zakresie nie są traktowani inaczej niż obywatele owego państwa członkowskiego, może prowadzić do stwierdzenia, że wnioskodawca ten byłby narażony w tym państwie na rzeczywiste ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania tylko wtedy, gdyby skutkowało ona tym, iż znalazłby się on, ze względu na właściwy mu szczególny stopień narażenia, niezależnie od jego woli oraz osobistych wyborów, w sytuacji skrajnej deprawacji materialnej.**

W każdym razie sam fakt, że ochrona socjalna lub warunki życia są korzystniejsze w państwie członkowskim, w którym został złożony kolejny wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, niż w państwie członkowskim, które jest w pierwszej kolejności odpowiedzialne lub które już udzieliło ochrony uzupełniającej, nie może uzasadniać wniosku, zgodnie z którym w przypadku przekazania do tego ostatniego państwa członkowskiego zainteresowana osoba byłaby narażona na rzeczywiste ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania.

Trybunał orzekł, że prawo Unii nie stoi na przeszkodzie temu, aby osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową została przekazana do odpowiedzialnego państwa członkowskiego lub aby wniosek o udzielenie statusu uchodźcy został odrzucony jako niedopuszczalny ze względu na to, że wnioskodawcy udzielono już ochrony uzupełniającej w innym państwie członkowskim, chyba że zostanie ustalone, że wnioskodawca znalazłby się, w tym innym państwie członkowskim, niezależnie od jego woli oraz osobistych wyborów, w sytuacji skrajnej deprawacji materialnej.

W sprawach Ibrahim i in. Trybunał dodał, że okoliczność, iż państwo członkowskie, które udzieliło osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową ochrony uzupełniającej, odmawia systematycznie, bez rzeczywistego rozpatrzenia, przyznania statusu uchodźcy, nie uniemożliwia państwom członkowskim odrzucenia kolejnego złożonego do nich przez zainteresowanego wniosku jako niedopuszczalnego. W takim przypadku, do państwa członkowskiego, które udzieliło ochrony uzupełniającej, należy wznowienie postępowania mającego na celu uzyskanie statusu uchodźcy. Jedynie bowiem w przypadku, gdy po przeprowadzeniu indywidualnej oceny stwierdzono, że wnioskodawca nie spełnia warunków przyznania statusu uchodźcy, można w stosownym przypadku udzielić mu ochrony uzupełniającej.

W sprawie Jawo Trybunał wyjaśnił także, że **wnioskodawca „ucieka”, w przypadku gdy celowo wymyka się organom krajowym właściwym do dokonania przekazania, w celu jego udaremnienia. Można domniemywać, że jest tak w przypadku, gdy przekazania tego nie można wykonać ze względu na fakt, że wnioskodawca ten opuścił miejsce zamieszkania, które zostało mu przydzielone, nie informując o swej nieobecności właściwych organów krajowych, pod warunkiem że został on poinformowany o ciężących na nim w tym zakresie obowiązkach, czego ustalenie należy do sądu krajowego.** Wspomniany wnioskodawca zachowuje możliwość wykazania, że fakt, iż nie powiadomił organów o swej nieobecności, jest uzasadniony ważnymi względami, a nie zamiarem wymknięcia się tym organom.

Poza tym, w ramach postępowania zmierzającego do podważenia decyzji o przekazaniu zgodnie z rozporządzeniem Dublin III dana **osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową może podnieść, że ponieważ nie uciekła, to sześciomiesięczny termin na przekazanie upłynął oraz że ze względu na upływ tego terminu państwo członkowskie, które zadecydowało o jego przekazaniu, stało się odpowiedzialne za rozpatrzenie jego wniosku.**

Wreszcie Trybunał podkreślił, że w celu przedłużenia terminu na przekazanie do maksymalne osiemnastu miesięcy wystarczy, aby wnioskujące państwo członkowskie przed upływem sześciomiesięcznego terminu na przekazanie poinformowało państwo członkowskie w pierwszej kolejności odpowiedzialne o fakcie, że dana osoba uciekła, i wskazało w tym samym czasie nowy termin na przekazanie.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

Pełny tekst wyroków ([C-163/17](#), [C-397/17 i in.](#)) jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z ogłoszenia wyroków jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106